

Frauda în sistemul bancar, combaterea spalarii banilor și cunoașterea clientelei în era COVID-19

Pe masura ce noul coronavirus continua sa se raspândeasca pe tot globul, masurile impuse de autorități și organele competente ale fiecarui stat pentru a-i încetini efectele și a minimiza potențialele daune prezinta diverse forme și abordari. Atunci când aceste masuri vin pe fondul unei recesiuni de mult anticipate, confruntarea cu o criza financiara în era COVID-19 este inevitabila.

Este cunoscut faptul ca, în timp ce economiile intra în declin și rata ocupării forței de munca scade drastic, cazurile de fraudă cresc în timpul recesiunilor. Lucrând în domeniul criminalisticii și al conformității de peste doua decenii, am fost martori a patru crize majore. Dupa fiecare criza, am observat fenomene de creștere a fraudei, precum și daunele aduse de acestea companiilor, instituțiilor și statelor. În cazul crizei care va urma acestei pandemii, așteptările sunt similare. Un sondaj realizat de Deloitte a aratat ca peste 60% dintre companii se așteptau la o creștere a fraudei ca urmare a crizei financiare globale din 2008.

Chiar daca în ultimul deceniu s-a discutat intens despre conformitate în zona AML (Anti-Money Laundering- combaterea spalarii banilor) și KYC (Know Your Customer - cunoașterea clientelei), domeniul propriu-zis și profesiile aferente acestuia sunt relativ noi. Cel mai probabil, majoritatea profesioniștilor care lucreaza astazi în acest domeniu nu au avut experiența unei recesiuni sau a unei încetiniri economice reale cât au lucrat în departamente de conformitate. Experiența și literatura interna a organizațiilor privind spalarea banilor sunt, în general, limitate, acoperind în mare parte doar perioadele de boom economic.

Cel mai recent caz de fraudă, marcat printr-o acțiune penala deschisa de BNR la DIICOT la începutul acestui an, este un produs al ingineriei sociale și al furtului de date. Daca acum 3-4 ani, acest tip de fraudă era responsabilitatea procurorilor statului român, care încercau sa identifice aproape exclusiv persoanele implicate în fraudă, în prezent, bancile sunt trase la raspundere aproape în egala masura, de aceea BNR pune presiune asupra instituțiilor financiare și solicita, în mod corect, ca acestea sa aplice cu foarte mare atenție masurile de cunoaștere a clientelei. Aceasta reprezinta o etapa importanta pentru conformitatea AML și KYC în sectorul bancar.

Cum se realizeaza de obicei fraudă: prin intermediul rețelilor de socializare, hackerii sau manipulatorii de informații obțin date critice despre companii, aflând numele și adresele de e-mail ale celor care lucreaza în departamentele financiare ale acestora. Folosind concluziile experimentului de obediența facut în anii 1960 de Milgram, faptașii ajung la aceste persoane și îi „îndeamna” ferm sa transfere o suma importanta de bani catre o terță parte, însoțind mesajul și de o amenințare pentru angajat. Acesta efectueaza de urgența plata. La numai câteva ore sau zile (în unele cazuri, saptamâni), angajatul observa ca tranzacția este nelegitima și ca a fost vorba de o fraudă.

Între timp, o persoana sau o companie deschide un cont la o banca. Pentru a menține contul „în afara radarului”, o perioada de timp, prin acesta sunt efectuate tranzacții ne semnificative, iar activitatea pe cont pare a fi normala, dar, de fapt, contul este „în așteptarea” tranzacțiilor semnificative. Când acestea au loc, prin intermediul mijloacelor de fraudare menționate, banii sunt transferați rapid într-un alt cont, dintr-o terță banca din afara UE. Din motive bine cunoscute (lipsa acordurilor internaționale cu privire la infracțiunile financiare, confidențialitatea datelor, secretul bancar și slaba cooperare a bancilor), din pacate, acest ultim transfer este în general suficient pentru a pierde urma urmelor fondurilor transferate. Aceasta este o fraudă tipica.

Care este legatura cu partea de conformitate? Raspunsul la aceasta întrebare se regasește în legislația privind combaterea spalarii banilor, cu atât mai mult cu cât noua lege a fost publicata în iulie 2019 (Legea nr. 129/2019). Responsabilitatea de cunoaștere a clientelei nu mai reprezinta o sfera tacita din perspectiva bancilor, ci a devenit o

responsabilitate cheie. Prin urmare, problema nu mai este doar a faptaşilor, rețelelor de criminalitate sau a grupurilor internaționale de crima organizata, ci și a instituțiilor financiare.

Chiar și bancile de dimensiuni mijlocii au sute de mii de clienți în România. Astfel, în fiecare zi, mii de conturi sunt deschise și milioane de tranzacții sunt realizate preponderent online sau prin intermediul ATM-urilor. Este o mare provocare pentru banci să identifice tranzacțiile suspecte prin conturile utilizate de grupurile infracționale.

În perioada COVID-19 și ulterior, este foarte posibil să crească numărul cazurilor de fraudă. Sunt bancile românești pregătite pentru a face față tentativelor de fraudă masivă și să rămână conforme cu noua lege de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului?